

Muusikot tutuiksi!

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS) esitelli juhlasisänsään 9.2.2011 kustantamansa teoksen 'Tanssiorkesteri Dallapé, Suomalaisen legenda 1925-2010'. Tilaisuuden ympäristö oli sopiva ja sen piti ollaikin sitä, sillä noin puolestaosa onkin käsitteissään vanhemman polven edustajia oli kutsuttuna salissa. Vieraina olivat esim. muusikkialalta, taiteilijoiden sukulaisia, jne. Oikea läsnäolo- ja kuulijajännelmä oli luotu. Mikäli julkistettua 320-sivuisuista toesta arvioit Dallapéen jollain lailla liittyneiden muusikkojen, taiteilijoiden ja julkisuus-tapahtumien osalta, niin kirja on antoisa, monipuolinen ja hyvä otsoikoissa mainittujen vuosikymmenen kuvaaja. Toki kiitoksen sana kuuluu varsinaisesti 1920- ja 1930-luvun yksityiskohtaiseen historiointiin, sillä esitetyt tapahtuma- ja julkisuustiedot ovat airtuutaisten tarkasti tallennettu tämän hetken lukijoille. Dallapé perustettiin vuonna 1925 ja sen pohjana oli 'Rajamäen pojat' muusikkojen kokoonpano. Uusi nimi tuli italialaisesta Dallapé-perheestä, joka oli tuolloin johtava harmonikkavalmistaja Euroopassa. Suomalainen kytkös löytyy myöhemmin Kouvolasta, missä Kouvolan Harmonikka aloitti Oikokaudella harmonikkatuotannon. Mikä taas tunnetusti 1980-luvulla Kouvolan 'mustana päivänä' siirtyi Seinäjoelle. Kouvolan karvaan päivän nimen kaikki perustuu siihen, että kesäisen päivän aamupäivällä allekirjoitettiin 'kauppakirja' ja illalla oli Kouvolan Pallonjoen (KPL) pyöreiden vuosien juhlaottelu, minkä SMJ näyttötyyliin voitti selvästi! Aietta suriin oli!

Todetaan vielä, että alansa ykkösen Dallapé on levyttänyt yli 1000 levyä ja muusikkojoukko on mahtavut lähes poikkeuksetta tunnetuimmat tuolloiset solistit: A. Aimo, Georg Malminen, Olavi Virta, Harmony Sisters, Tapio Rautavaara ja monet muut, kuten säestäjistä haitaristit Viljo Vesterinen, Onni Laihanen, jne. Kaksi tärkeää menestyksen luo- nutta johtohahmoa olivat Martti "Masa" Jäppilä (1900-1967) ja myllykoskelainen Valto Tymlä (1904- k. Talvisodassa helmikuu 1940), joka tuotti lukuisia iskelmiä sekä johti orkesteria vuodes- ta 1932. Eräs erikoisuus kuuluu myös orkesterille ja kansalliseen merkityksellemme, sillä Dallapé ensimmäisessä orkesterina kusta- nattiin lähes 90 nuortorkesterin julkiseen käyttöön. Kun orkesteri hankki oman linja-auton 1935 kiertumatkoilleen, niin kiinnostus sävellystyöhön vain kasvoi ympäri Suomea.

Kirjassa on 268 valokuvaa sekä ohjelmaohjelmien että sano- malehtien ilmoituksista faksi- mulejäljennöksiä, niin lukeja on hyvin mukana ajan tunnelmissa sekä tanssioissa. Toim osasta lu- via puuttuu seliteksiä, mikä on miinusta. Samaan aikaisesti julka- stettiin Art Musicin tuottama 6 s Dallapé-cd-kokoelma vuosista 1940-42, missä on 24 musiikki- iskelmiä.

* Kun edeltä kerrotuilta osin teos saa arvonsan 'laudatur' (kit- täntään), niin kirjoittajakaksikko Marko Tikka&Toivo Tamminen sana kyllä nuuskaa liian kevyt tyy-

liistä historianteksteistä, mikä liittyvät henkilöihin tai maail- mamielanteeseen. Ehkä päivästun- taitan olla Marko Tikalla, joka viirre vuosina on ollut julkisuu- dessa muodikkaasti punakaartin ja äärivasemmiston ymmärtäjänä sekä hellijänä. Vaikka kyse on viihdekirjasta ja huumorialueen kuvaamisesta, niin jokaisen tiedon tulee olla kaikissa olosuhte- issa kiistatta totuutta vastaavaa. Näytteitä leväperäisyydestä:

Kirja myöntää, että Masa Jäp- pillä lähti 28.1.1918 innolla ka- pinan onnistumiseksi punakaar- tiin, mutta mistään sodasta ei ollut kyse juridisessa mielessä ja siksi Suomen tasavallan tuomio 23.9.1918 kuititsuoneesta oli kansainvälisestikin lievä, kun otetaan huomioon yli kolmen kauden avoimet tuitaistelut laillista hallitusta vastaan. Kun- nes nämmkin hesalaiset Neu- vosto-Suomen tekijät riisutaan pakolleen jälkeen aseista Ham- minassa 3.5.1918. Vai että "sota- reissu" kuin Talvi- ja Jatkosodan ensimmäinen puolustajilla? Kir- jan pahottelu kuuluu: "valkoiset voitivat", kun edes Tikan olisi pitänyt tietää Suomen armeijan kuitustaneen punakapinan sekä ajaneen neuvosto-venäläisen miehityksen että brittisotavoim- mat pois. Eikä tulos ollut mikään "valkoinen Suomi", vaan itsenäi- nen edelleen v. 2011 oleva Suomi.

Jäppilä oli jalkapalloilija ja jatko- mieltyms neuvostokommunis- miin oli niin kiikheä, että Jäppi- lä mahtui TUL:n edustusjoukkue- eeseen 1922 pelamaan 7 ottelua Neuvosto-Venäjälle ja toistamu- seen samaan maahan 1924. Hy- vä, ettei kirja ojustele, että TUL:n jalkapalloilijoita molemmilla rengasmatkoilla "kestettiin kuin valtiovieraita, juhlapäivällisiltä toiseen". Me taas tiedämme, että miljoonat tuolloisissa Leninin perustamassa valtiossa, kuten myös sitemmin Stalinin kome- nassa miljoonat kuolivat nälkään. Toisella "maaottelumatkallaan" Jäppilä hankki 1924 harmonikan itselleen TUL:n urheilumatkat eivät olleet salaisia tai laittomia, vaan etusivun uutisina liiton leh- dessä. Jatkossa kirja ohimennen viittaa, että dallapélainen ydin- joukko oli kommunistinuuria, mutta olisi ollut syytä esitellä, jaksai mahtavaa henkistä vetäjä, jaosta tuli kansainvälisiä kuului- suuksia. Nät kaukonäköisyydes- sään Lenin perusti maaliskuussa 1919 Kominternin (II), mikä oli tarkoitettu levittämään Neuvosto- Venäjällä alkanut maailmanval- lankamouks kaikkialle "yhtykää" teemalla. Kun Kominternilla oli sotilaslinja jo perustamisesta lähtien Suomessa, niin siviilijäillä kommarimusikoiden poliittista valmennusta johtivat muun muassa Inkeri Lehtinen ja Arnes Äiklä, joista tuli erään maailman halveksitunma kil- paleivan hallituksen ministereitä 1.12.1939 Terijoen. Kun kirja ihmettelee eduskunnankin vai- noa [1930], minkä seurauksena säädettiin kommunistitoiminnan kieltävä laki, niin kyseessähän oli enemmistön estely Suomen saattamisesta sekasortoon. Nä- mälä kaksi puippuhan karkasivat tuolloin Stalinin hoiviin, mutta tuttuja näitä olivat suomalaisille savuosuinen ajan, sillä molem- mat olivat radioaallosten "tiltui- na" vaatimassa Suomea Baltian tielle. No, hyvinhän näille mi- nisterille lupota kävi, sillä Paasi- kivi ja UKK, SKP:n hurrates- sa järjestivät molemmille 1946 paluun Suomeen ja nämä elivät loppuelämänsä suomalaisina, jopa lehdistö julkaittiin tieto, kun Inkeri Lehtinen pääsi kan- sanlehdelle Helsingissä. SKP:n Ville Pessi muistutti aina sodan jälkeisnä aikana, että tämä oli ollut "ministereiden" takuumie- hen musiikin rajamäkeläisissä" jo 1920-luvulla.

Edes sanomalehti kirjanteki- jän olisi kannattanut silmällä

elo-ssyyskuun vaihteessa 1939, sillä sivun 169 sotaotus kuuluu "Saksan ja Iso-Britannian joudut- tua sotam keskenään" ulkomaila tehdyt levytyksetkin häiriintyi- vät. No, jo nyt on tv:nkin luomaa ikuista sanoo rebellisesti Britannia ja Ranskan julistaneen 3.9.1930 sodan Saksalle, mikä tuli Hitleril- le täytensä yllätyksenä. Ohien jo kansakoulutetunakin osaan, että viimeisten tullenen vuoden ajan Britannia on aina halunut sota- missä sellainen vain on ollut. Sa- peleilla ja tykeillä on harrastettu brittien kansallissotahelua ja G-B oli siirtomaineen suurin pinta- alavaltio. Seuraavalla sivulla kirjassa valitetaan, kuinka ilmat yleimäviät elokuun lopussa 1939, jne. Elo-ssyyskuun vaihde 1939 joi ennatyvämmän ja lämpäl- löstä kerroitvat esim. palkkau- puoleislehdet, sillä kuvastuusia suunnattina 3.9.39 nimermat ol- li tynnä kuin helkettä!

Samalla sivulla, mika Suo- men ulkoministeri meni 9.10. Moskovaan, kun kyse oli Tuk- holman lähettilään J.K. Paasi- kin johtaman neuvottelukunnan menosta!

Höpö höpöä on kerskailu, että syysskuun alussa 1941 Suomen lisäksi koko Skandinavia ja puoli Venäjää oppivat tuntemaan Ves- terisen soitaman Säkkijärven- polkan. Totta on niin paljon, että vihollista puhdistetusta Viipurista löytyikin radio-ohjattuja mi- noja, jotka, muutamassa tapauk- ssa tuottivat suurta aineellista tuhoa, mutta pääosin torjunta onnistui. Neuvostoarmeija oli jättänyt sellaisia miinoituksia, jotka voitoin radioteitse räjäytettyä tietyllä kolmisotuisella, kol- melle ääniraudalle. Ilman oikeaa ääni-impulssia satojen kilojen suurmita olisi vaaraton. Kun löydö tehtiin, niin pikakuljueksen jälkeen YLE:n työpaja ja mekani- smi selvisi. YLE:n normaaljae aaltopituksia ei käytetty, vaan lopulta Viipurissa oli 2.9.41 alk- een kolme ylimääräistä paikallista etoasemaa ja nämä soittivat eri jaksoluvuilla joko Säkkijärveä tai Saanston Sirkkaa, sillä näiden sävelkuvio pystyi torjumaan vihollisen laukauskäsken. Että eipäs kerrota satua.

Tekijän arviointikyky peittäi niinkin vakavassa asiassa kuin viihdytysjoukot. Suomesahan vinksahdettiin jo YH (eivät olleet kertausharjoitus!) aikana loka- kuussa 1939, kun jättikeräyksellä haalittiin kokoon reserviläisillä korona-pelejä, mandoliineja, hait- tareita, yms. Mottona oli "että pojat viihdyvät". Edes jokamie- helle oma ase olisi ollut tarpeen, eikä höpöty. Ei vihollinen totel- lut suomalaisia iskelmiä, vaan nikkellä! Todetaan taas kerran, H:kin Klauvikadun viihdetoi- miston toimisto-päällikön Greita Rajalan (k muutama vuosi sit- ten) mukaan suositui aselaji oli 1941-44 viihdytysjoukot, mihin pyrki yht. 35 000 ihmistä, voimisteluseurojen 16- vuotiaat tytöt mukaan lukien. Saman Ra- jalan raportin mukaan keskierivo- na Jatkosodan jokaisena päivänä 10 400 naista/vrk viihdytyskier- tuella ja samana aikaan maassa oli hirvittävä työvoimamula. Jopa satoyöt jäivät osin vajaksi! Ja haluitu pelotitoiden karkailivat sotavangit olivat ylimääräisenä riesana.

Kun historiatiedoissa on vähän väliä löysoyttä, niin korjataan edes yksi: Väliurahan tita alkoi 19.9.1944, eikä 4.9. Jos rinta- miehieth olivat sotaväsejä (s. 203) ja purkivat "herravihaa" maalliskuuun eduskuntavaaleissa 1945 äänestämällä SKDL:ää ja kommunistijemme, niin tuo ei ole totta. Uusi pääministeri Paasi- kivi kuuluisessa radiopuheessaan paripäivä ennen vaaleja (mitä olivat jo pohjustaneet muut kä- pykkaartista noustet radioäänet) ohjasi Suomen kansan SKDL: n taakse. Mistä äänestyskaalosta

Moskovan radio sitten kiitteli ei-fasistista kansanosaa! Räh- mällään olo oli lyöty luokkaan. Ja onko siitä päästy vieläkään?

Hämähäkkimies-kerhon ex- jäsen ja luentovisuaalisojanakin toiminut Pertti Jarla (s. 1971, kuvassa vasemmallalla) on luonut suosituin sarjakuvan, mikä kos- kettelee lukijain havaintokykyä, mutta palkitsee sitten humorin ymmärtäjän! Fingerpori 4 kirja ei ole ensisijaisesti nettisarjaku- va, vaan viitsiväntöjä sisältä- vää pursuva kooste. Ja samalla kuitenkin kuvateoksen kokoe- ma vaatii lukijoilta oivallusta ja kannanottoakin asioihin, jotta Jarlan sanoma menee perille. Jos ette aine tajua Fingerporin ideaa, ette ole yksin siinä nuodussa! Ko- ettakaa vain etellä tempseyttä! Nythän "F-neloesu" on kyse, kuka lohduttaisi homonyymia. Sillä jaksen homonyymien vil- jelijä Aako kuuluu sarjien tyy- pistöön. Lyhyesti muotoiluna: Aako on "kellmeä niljake", Jarlan mukaan.

Tilastotietoa sen verran, että neljä ensimmäistä Fingerpori- kokoelema on painettu 125 000 kpl ja tämän lisäksi sarjaa löytyy 30:ää eri julkaisuissa. Kirjmuo- dossa Arktinen Banaani on jul- kaisut Fingerporia neljä vuotta, joten kiinnostusta taitaa olla?

Maria Björklund luo KAKSIN-sarjakuvaa 1995 Kemin valtakunnallista sarjakuvakilpai- lua varten. "Kaksin" voiti tuol- loin kilpailun strippi kategorian. Myöntäisyys oli havaittu. Jatkoa on seurannut heti ja sittemmin Björklundin terävän humoris- tia sarjahuudekertomuksia on yli kymmenkunnassa lehdestä. Arktinen Banaani julkaisi en- simmäisen KAKSIN-kokoelman jo 1998 ja lukijain kiinnostus pe- rustui siihen, ettei parisuhde ole pelkäästän "teetä ja sympathyä" Kaksin säteilee todellista elämää, sen kipupisteitä myöten. "otan mallia omasta yksityiselämästäni ja muidenkin tuttujen ihmisten parisuhteista.

- En toki kerro kaikkea, vaan nappaan idean tai ajatuksen ja muokkaan sen uuteen roolimuo- toon, valottaa Maria Björklund (s. 1970). En ole saanut tutuilla- ni moitteita, sillä ukkonpuolinen ei voi vastata, keneestä olen ottanut esikuvaa. Siluistoin tuu myösk- kin kerronnalle selkeyttä sekä iskeyttä.

Olisikohan Björklundin tyy- li jopa tereuttineen, siis kirja, jonka jokainen kuva että sana tuntuu todelta?

Tänään viikonloppuna tuli aina Rovaniemellä myöten Fininkin levittämänsä ensi-iltaan ARTIAN tuotantoa piirrosseikkailu "E-

tu ja Konna". Konna tarkoittaa tässä yhteydessä sammakkoa, jonka suku on aina asunut mailla pienessä kauniissa lamessa, mitä kuitenkin kohdalle hävittämi- nen, koska sille kuuluu tullaan rakentamaan uusi parkki-alue. Eetun perhekin on muuttamassa kaupunkiin ja Eetu tuntee huolta ystävänsä Konnan puolesta. Ele- tään 1970-lukua ja tekniikka on jo niin kehittynyt, että lammen sammakoiden valtakunnassa on olemassa mullistava tiedustelu- laite, minkä Konna tuo mukaan Eetun luo. Suurvaltojen agentit pääsevät perille ilmevekkotimes- ta ja ystävykset lähtevät pakoon, ympäri maailmaa. Agentit kampa- pailevat keskenään, mutta Eetu ja Konna ovat aina askeleen edellä, kuten "mahdollotomassa tehtäväs- sä" pitäkään.

Filmin ohjaus, käsikirjoitus ja animointi on Kari Häkkinen ja tämä kertoi lehdistökahveilla 9.2. Radionaisa idean syntyneen jo ruuhkabussissa 1990-luvun alus- sa. Matkustajat olivat apaattisia, paitsi pikkupoika, joka näki ikku- nasta ulos ja tokaisi ihtauneena äidilleen: "Äiti katso! Sammako- ta". Poika oli oikeata elämä ja huudahdus osoitti välittämisen ja havaitsamisen tarpeellisuudeta. Tämä on elokuvan sanoma. Luonnon ja ystävyyden merki- tyksestä.

Kari Häkkinen on moneen kan- nuksensa lanustanut alan eloku- vinen ohjaaja sekä animaattori ja suurin työkenä ja ollut TV2. Mukana olit 1990-luvun puolii- välistä alkaen useilla kansainvä- llisillä lasten ja nuorten elokuva- juhlilla. Palkintoja on tullut.

Elokuvan graafisesta puolesta, äänisuunnittelusta, musiikista, jne. vastaavaat kokeneet urasta- jat, joiden töitä on tuhaan nähty tv:ssäkin. On ollut Raidia, Liian pakku perhoseksi, Kolme Ässä, Koiramäki-sarja, jne. Elokuvan juonen etenemisen tekee uskottavaksi siinä mukana olevien replikojien ammattitaito sekä luontevuus. Esitellään jotain näin kuvastamme: Vasemmallalla yläkulmassa on Eetu ja lähe- nään on 11-vuotias Onni Tommilla, veteraanit jo viime vuosilla Rape Exports' ta ja Skavablenin pojista. Viereessä on Konna ja hänen omie- taan on teatterikouluista Chikita Ohanwere, Nils Hardwickin tähti 2010. Toisella rivillä vasemmal- la on Eetun isä ja äänestä vastaa Heikki Nousiainen. Vakainainen työpaikka on Kansallisteatteri, mutta filmiroolejakin on peipä: Sibellus (2003) ja Postia uppaita Jaakobille. Viereessä on Eetun isosisokko Elina ja ääni kuuluu Jenni Vartiainen. Emma-palkit- tu artisti ja mm. albumi SEILI, eniten myyntyä 2010. Tutuja ääniä on vaikka kuinka Matti Raminista alkaen! Artian johto: Risto Mo- lanen (Matin serkku) ja Jenni Ja- lava. Kaikki kuvat: Runsten

* Kun YLE:n Teema näytti il- meisesti yleisön pyynnöstä u- sinta pte 11.2. elokuvajaia Felix Forsmanin muisteluohjelman "Göringsaava", niin minäkin palaan aiheeseen, sekä kirjoit- tin siitä jo 22.1.2011. Kun yritin tiivistää lyhyeksi filmikatsusta n:o 52, minäkin täydennän sa- notavaa. YLE ilmoitti ennako- tiedoissaan, että Mannerheim oli vaatumut katsuksen vetämis- tä pois julkisuudesta. Kyseessä oli Marskin vierailusta Saksaan. Mainitsin, että filmitarkastamo hyväksyi esittämisen 7.7.1942. Oikein, eikä katseus n:o 52 ollut yhtään päivä kiellossa, vaikka Felix Forsmanin niin väitti. Ta- pautui näin. Runsaan vr:n mat- kalta Mannerheim oli takaisin 28.6.42. Foraman-filmit kehitet- tiin ja äänitettiin Bulevardi 12. Suomen Filmin laboratoriossa. Juontoketä piti toimittaa Mikke- liin, mistä tuli heti 30.6. kielto ja odottaa toistaiseksi tyin kanssa. Muutta tuon jälkeen Moskovan ra- dio vielä puuttui peliin ja ilmoitti Hitlerin ja Mannerheimin uusia

Pekka Vanhala

27.6. sopimuksista ja yhteistyön tiivistämisestä. Se oli vaihetta. Tämä jülkeen kenraali Tuompo ilmoitti Bulevardille, että teki käsitellään kokonnan uudelleen ja stoppi on voimassa. Mutta kansainväliset kutsut ensi-esi-tyk- seen Rex' asä olivat jo meneet ja niin silloin Tuompo seneli viime tunneilla 4.7. lopullisen tekstin puhelimessa. Työ ehti ja filmi oli valmis. Filmitarkastamo kuitasi ja esitys pidettiin. Yleisöesitykset alkoivat Helsingissä Reassa ja jo viikon päästä se oli myös Astassa sekä Luumakkaan Aulassa. Sekä myös esim. Turku, Tampere, Lah- ti, jne. Felix Forsmanin muisti petti noin v. 2004 tehdyssä haas- tattelussa, eikä YLE vaiuuttanut tutustumaan oikeisiin tietoihin.

* Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että Sofi Oksasen kirjal- linen tuotanto menestyy maail- malla, kuten näytelmä "Puhdistus" 10.2. New Yorkissa osoitti. Mutta sitä minä en hyväksy, että kuka tahansa jonkin Sofin teoksen luettuaan ilmoittaa, että vihdoinkin totuus Neuvosto-Vi- ron elämästä tulee julki. Kirjan ilmestyttyä 2008 arvostelin Puh- distuksen ja osoitin siinä olevan sellaista kerrontaa, mitä ei ole voinut tapahtua neuvostoajana. Suoranaisa historian mahdotto- muuksia. Nyk olen New Yorkista saanut rinnallein samoin ajattele- van kriittikon Puhdistuksen kut- suvierailustaa. Näet Viron New Yorkin konsuli Jaanus Kirkmäe tervetuloisuudessaan ilmoitti, ettei näytelmän sanomassa ole kyse historiankirjoituksesta. Teos ja näytelmä ovat sepittäti Niin kuin siis ovatkin. Mutta silti toi- von Sofin vielä kirjoittavan!

* Helsingissä pari viikkoa sit- ten joukko nuorukaisia mukilloi bussikuljettajan rautatieaseman viereisellä lähtölaiturilla teho- osastolle. Mitään oman kaden oikeutta ei ole suvaittava. Mutta eihän ongelmia ole voinut syntyä sattuman varaisesti yhtenä illan hekenä?

Niin kuljettajaprotestien kuin työntantajapuoelikin ilmaisuihin on haettava tynnytystä, että muka vartioitumattat työllistet- täisiin kuskien turvaksi? Mihin on unohtunut se, että joka kolmas (33%) kuksesta on ulkomaalaistaustaisia ja jou- kossa on kymmenittäin sellaisia, jotka ovat saaneet ajokortin- sa entisessä Neuvostoliitossa. Ajomoraalille on luotu keho- na perusta. Sekä näiden että af- rojen kielitaito kommunikoida matkustajien kanssa on täysin ala-arvoista. Sehän on voitu lukea lehtiin palstoilta. Johan monasti poliisi on infoissaan todennut, että ammattiautoil- joiden, kuten esim. taksiä ja bussten liikennerekemäärä on korkeampi kuin tavallisten au- toilijoiden. Punaista läpi, suo- jatien epäkuunnioitus, ylinopeus, jne. Kun 1960-luvulla helsing- kiläinen bussikuski oli luotettu opastaja ja neuvoja, niin nyt jo- pa työntantajapuoil väittää, ettei kuskien edes tarvitse palvelua matkustajia pysäkkiteidoilla ja katujen olemassa olosta. Myk- kyiden suurin osassy on, ettei kuski hallitse kielitä. Eikä tunne Suur-Helsingin nimistöä. Mutta tuon toosta saa bussis- sa seurata, kun kuski kuuntelee venäläisen aseman musiikkia. Eteivät vain kuski osaltaan ole provosoineen tunnelmaa?